رىزۋانگۇل يۇسۇپ

يېشىل ئارمان

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

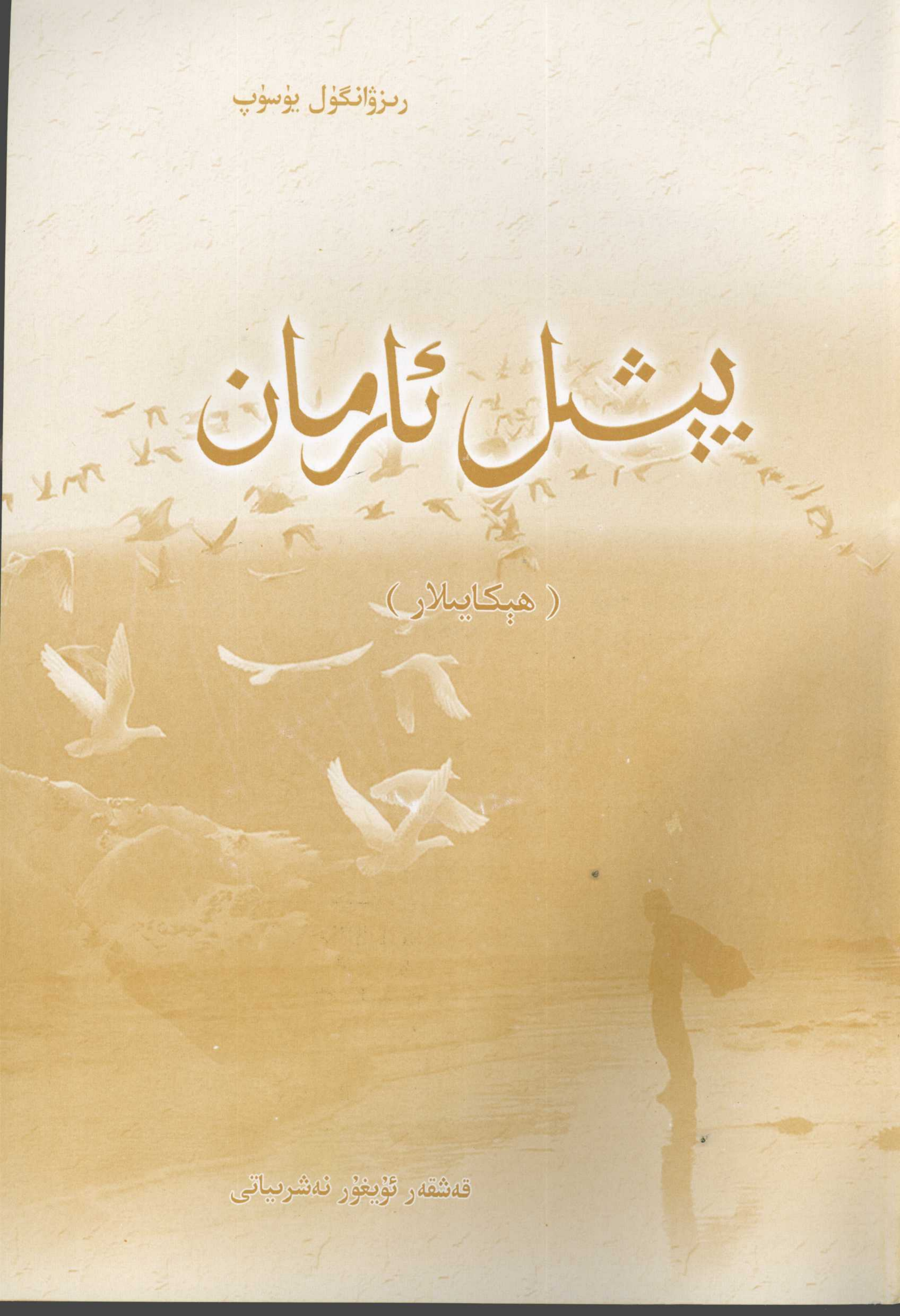

رىزۋانگۈل يۈسۈپ

يېشىل ئارمان

(ھېكايىلار)

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

绿色的愿望/热孜万古丽·玉苏甫著. 一喀什:喀什维吾尔文出版社,2006.12
lSBN 7-5373-1582-5

Ⅰ.绿... Ⅱ.热... Ⅲ.短篇小说一作品集一中国一当代一维吾尔语(中国少数民族语言)
Ⅳ.1247.7

中国版本图书馆 CIP 数据核字 (2006) 第 161259 号

责任编辑:齐曼姑丽·阿吾提
责任校对:拜合提亚尔· 加苏尔

绿色的愿望

作者:热孜万姑丽·玉苏甫

喀什维吾尔文出版社出版发行
(喀什市塔吾古孜路 14 号 邮编:844000)
各 地 新 华 书 店 经 销
喀什维吾尔文出版社印刷厂印刷
880×1230 毫米 1/32 开本 7 印张 2 插页
2006 年 12 月第 1 版 2006 年 12 月第 1 次印刷
印数:1—3080 定价:12.00 元

مۇندەرىجە

بەخت سەپىرى 1
ئاق كەپتەر 3
چىغىر يول 13
تەكلىماكاندىكى موماي 24
پەرىشتە 41
شىۋىقەدىر كىچىسى 58
يامغۇر پەسلى 75
قوشكېزەك 82
شەبنەم 94
گۈل بازىرى 119
جاھانباغ 123
جىگدە چېچىكى 143
يېشىل ئارمان 163
روھ سەپىرى 185
بۆرە قىسمىتى 197
يۆلۈك پەلەي 214

بەخت سەپىرى

باللىق چاغلىرىمدا مۇشۇ يۇمشاق قۇملارنى دەسسەپ مەكتەپكە
ماڭاتتىم. قۇملار ئايىغىم ئاستىدا غىرىسلاپ مۇزىكىدەك يېقىملىق
ئاۋاز چىقارسا، مەن خۇددى پاياندازئۈستىدە كېتىۋاتقان مەلىكىلەر-
دەك خۇشال بولاتتىم. ئىللىق شامال يۈزلىرىمنى، چاچلىرىمنى سۆ-
يەتتى. گۇگۇم چۈشسە، ئوتقاشتەك قۇياش قۇملۇق بېتىنى ئاستا -
ئاستا ئۇياتچان قىزنىڭ رومىلىدەك قىزغۇچ رەڭگە كىرگۈزۈپ، ئەت-
راپنى بىر ئۇلۇغ سۈكۈنات ئۆز قوينىغا ئالاتتى. مەن بۇرۇنقىدەكلا
ھەممىگە ئۈن- تىنسىز قاراپ تۇراتتىم، گويا نېمىنىدۇر كۈتۈۋاتقان-
دەك...

كېچە ئاسمىنى شۇنچىلىك سېھىرلىك، ئاي نۇرى قۇم ساھىلىدا
ئۈزۈپ يۈرەتتى. قۇملار ئاللىبۇرۇن شېرىن ئۇيقۇسىنى باشلىغان،
مەنمۇ قۇم ساھىلىدا سوزۇلۇپ يېتىپ ئۇيقۇغا كەتتىم. تاڭ شامىلى
ھەممىنى ئويغاتتى. قۇملار سۇس شاۋىلدايتتى. مەن شۇ مىنۇتتا
چەكسىز بەختكە چۆمۈلدۈم. بىردىنلا ئۆزۈمنىڭ ھازىرغىچە زارىقىپ
كۈتكىنىمنى ھېس قىلدىم. قۇياش قۇملۇقنىڭ ئوتتۇرىسىدىن ئاستا-
ئاستا كۆتۈرۈلۈشكە باشلىدى. مۇشۇ دەقىقىدە مەن كۈتكەن مۆجىزە
يۈز بەردى. ئۇ ئۇدۇل تەرىپىمدىن گويا ئاشۇ قۇياشتىن تۆرەلگەندەك
قۇياش نۇرىغا چۆمۈلگىنىچە ماڭا قاراپ كېلىۋاتاتتى. قۇملار ئۇنىڭ
ئايىغى ئاستىدا چايقىلاتتى.

مەن ئۇنى ھەتتا چۈشۈمدىمۇ كۆرۈپ باقمىغانىدىم. شۇنداقتىمۇ
ئۇنى تونۇۋالدىم. ئۇنىڭ چىرايىمۇ، تۇرقىمۇ، قەدەملىرىمۇ سالماق
ئىدى. ئۇ كۈلۈمسىرىمىدى، پەقەت نۇر ئىچىدە تۇرۇپ ئۈن - تىن-

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com

سىزلا ماڭا قولىنى ئۇزاتتى. مەن ئىككىلەنمەيلا قولۇمنى بەردىم. ئۇنىڭ قوللىرى شۇنچىلىك كۈچلۈك ھەم ئىللىق ئىدى.

بىز قول تۇتۇشقىنىمىزچە قۇم ساھىلىنى بويلاپ مېڭىپ، شاد-خۇراملىق ئىچىدە سەپەرگە ئاتلاندۇق. بىزنىڭ سەپىرىمىز تولىمۇ ئۇزۇن ئىدى. بۇنى ھەر ئىككىلەن بىلەتتۇق. توغراقلار قۇم ساھىلىنىڭ بىردىنبىر زىننىتى ئىدى. ياشىرىپ تۇرغان توغراقلار ياش ئانىنىڭ سۇمبۇل چاچلىرىغا ئوخشايتتى. ئۇنىڭ يوپۇرماقلىرى ئالتۇندەك سارغايغاندا قۇملۇقتا ۋايىغا يەتكەن بىر گۈزەللىك جىلۋىلىنەتتى.

يامغۇر ياغقان بىر كۈنى ئۇ ماڭا توغراق ياغىچىدىن ئەپچىلگىنە بىر ئۆي ياساپ بەردى. بۇ ئۆيۈمنىڭ يېنىدىن تارىم دەرياسىنىڭ كىچىككىنە ئېقىنى ئېقىپ ئۆتەتتى.

بىز مۇشۇ ئېقىن بويىدا ئولتۇراقلىشىپ قالدۇق.

يىللار ئۆتتى، ئاشۇ كىچىك ئېقىن بويىدا بىر توپ بالىلار ئوينايدىغان بولدى. ئۇلار غەمسىز كۈلەتتى، قىيقاس - چۇقان سالاتتى. قۇملار، توغراقلار ھەم كىچىككىنە ئېقىن شاد - خۇراملىققا چۆمەتتى.

بىز ئاشۇ ئېقىن بويىدا ئولتۇراقلىشىپ قالدۇق...

ئاق كەپتەر

ئۇنى مەھەللىدىكىلەر «مەتنىياز كەپتەرۋاز» دېيىشەتتى. ئۇنىڭ ھەر كۈنى سەھەردە تۇنجى بولۇپ قىلىدىغان ئىشى كەپتەر ئۇچۇرۇش ئىدى. ئۇنىڭغا كەپتەرلەرنىڭ ئاسمانغا پۈررىدە كۆتۈرۈلۈپ، تەرەپ-تەرەپكە چېچىلىشى، يەنە پۈررىدە ئۆگزىگە قونۇپ، چېچىپ قويغان دانلارنى چوقۇلاپ يېيىشلىرى، چۈرىسىدە دىك - دىك سەكرەپ يۈرۈش-لىرى بەكلا كۆڭۈللۈك تۇيۇلاتتى. بۇنداق چاغلاردا ئۇ بالىلىرىغا تاماق بېرىۋاتقان كۆيۈمچان، باغرى يۇمشاق ئاتىلارغا ئوخشاپ قالاتتى. ئۇنىڭ ئۆزىدىمۇ شۇنداق تۇيغۇ پەيدا بولۇپ، كەپتەرلىرىگە سۆيۈنۈش، ئامراقلىق بىلەن قاراپ كېتەتتى.

ئۇنىڭ كەپتەرلىرى ئارىسىدا ئۇنلەمچى دەمدەرلەرمۇ، موللاقچى-لارمۇ، ئىشقىلىپ، كەپتەرنىڭ ھەرقانداق تۈرى تېپىلاتتى. ئۇلارنىڭ ئۇنلەشلىرىمۇ، ئۇچۇشلىرىمۇ بىر - بىرىگە ئوخشىمايتتى. ئۇ كەپتەر-نىڭ ئۆزىنى كۆرمىسىمۇ، ئۇنلەشلىرىگە قاراپلا قايسى كەپتەر ئىكەن-لىكىنى بىلىۋالايتتى. ئۇ ئېسىگە كەلگەندىن بېرى ئۆزىنى كەپتەر-لەر بىلەن تەڭ تۇغۇلۇپ، تەڭ چوڭ بولۇۋاتقاندەك ھېس قىلاتتى. ئۇنىڭ بالىلىق، ياشلىق چاغلىرىمۇ كەپتەرلەر بىلەن باغلىنىپ كەتكە-نىدى. ئۇ ياز كۈنلىرى ئۆگزىدە يېتىشقا ئامراق ئىدى. 17 ياش چاغلىرى، بىر كۈنى ئۆگزىدە ئاسمانغا قارىغىنىچە ياتاتتى. ئاجايىپ چىرايلىق ئايدىڭ كېچە، ئاي يورۇقىدا ھەتتا يۇلتۇزلارمۇ خىرەلىشىپ كۆرۈنمەي قالغانىدى، ئۇنىڭ يۈرىكىدە نازۇك بىر تۇيغۇ ھېلىدىن - ھېلىغا يېنىپ - ئۆچۈپ، ياشلىق سەزگۈلىرى ئويغىنىشقا باشلىدى.

كەپتەرخانىدىن كەپتەرلەرنىڭ بۇقۇلداشلىرى ئېنىق ئاڭلىنىپ تۇراتتى. كۆزى سەلگىنە ئۇيقۇغا ئىلىنىشىغا، بىر ئاق كەپتەر پۇررىدە ئۇچۇپ كېلىپ تەكىيىگە قوندى. ئاي نۇرىدا بۇ كەپتەر سۇتتەك ئاقىرىپ كۆرۈنەتتى. كەپتەرلەر ئارىسىدا بىرنەچچىلا تۇم ئاق كەپتەر بولۇپ، ئۇلار ئۇنىڭ ئەڭ ئامراق، ئەتىۋارلىق كەپتەرلىرى ئىدى.

— مېنى كۆرگىلى كەپسەندە تاتلىق كەپتىرىم،— ئۇ كەپتەرنى ئاۋايلاپ قولىغا ئېلىپ باش - كۆزىگە سۆيۈپ قويدى. كەپتەر ئۇنىڭغا رايىشلىق بىلەن قاراپ تۇراتتى. تۇرقى خۇددى مۇلايىم، ئوماق قىزغىلا ئوخشايتتى. ئۇنىڭ كەپتەرگە بەكلا مەستلىكى كەلدى ۋە ئۆزىمۇ سەزمىگەن هالدا كەپتەرگە قاراپ سۆزلەشكە باشلىدى،— سەن بىر قىز بالا بولۇپ قالغان بولساڭ قانداق ياخشى بولاتتى - هە، ئۆزۈڭدەك ئاپئاق، لەۋەن، گۈزەل بىر قىز. شۇنداق بولغان بولساڭ مەن سېنى چىن قەلبىمدىن سۆيۈپ قالاتتىم...

كەپتەر تۇيۇقسىز ئۇنىڭ قولىدىن پۇررىدە ئۇچۇپ كۆككە كۆتۈرۈلۈپ، ئاندىن قاتتىق بىر سىلكىنىۋىدى، بىر تال پېيى ئاستا لەيلەپ ئۇنىڭ تەكىيىسى ئۈستىگە چۈشتى. ئۇ هەيرانۇهەس بولۇپ قاراپ قالدى. تەكىيىسى يېنىدا ئۇچىسىدا ئاپئاق كۆڭلەك بار، بەكلا چىرايلىق بىر قىز ئۇنىڭغا قاراپ ئولتۇراتتى. ئۇ قىزنىڭ گۈزەللىكىدىن مەست بولۇپ كەتتى. ئەتراپتىكى هەممە نەرسە سۈكۈت ئىچىدە قېتىپ قالغاندەك جىمجىت ئىدى. قىز ئۇنىڭغا قاراپ تاتلىق كۈلۈمسىرىدى. ئۇ ئۆزىمۇ سەزمىگەن هالدا قىزنىڭ قولىنى ئاستا تۇتۇپ ئۆزىگە تارتتى. قىز لىككىدە كۆتۈرۈلۈپ ئۇنىڭ يوتقىنىغا كىردى. ئۇنىڭ بەدىنىنى يۇمشاق مامۇق پەيلەر غىدىقلىدى. كېچە ئاسمىنى شۇنچىلىك يورۇق ئىدى، ئۇ ئۆزىنى سۇزۇك بىر نۇر ئارىسىدا ئاستا ئۈزۈۋاتقاندەك بەكلا راهەت هېس قىلدى...

ئۇ كۈن نەيزە بويى ئۆرلىگەندە ئاران ئويغاندى. كەپتەرلەر گۇگۇهلاپ ئۇنى سېغىنىپ چاقىرىۋاتقاندەك قىلاتتى. ئۇ ئىتتىك ئورنىدىن تۇردىيۇ، ياستۇقى يېنىدىكى بىر تال پەينى كۆرۈپ هاڭ-

تاڭ بولۇپ تۇرۇپلا قالدى. بۇ ئادەتتىكى كەپتەر پىيىگە ئوخشىمايتتى. سۈتتەك ئاق، سۈزۈك، پارقىراق ئىدى. پەينىڭ ھەربىر ئىنچىكە تالالىرىدىن نۇر تۆكۈلۈۋاتقاندەك كۆرۈنەتتى. ئۇ پەينى ئاۋايلاپ قولىغا ئالدى. كېچە كۆرگەن چۈشى ئېسىگە كەلدى. ئاق كەپتەرنىڭ قانات قاققان ھالىتى، قىزنىڭ تاتلىق كۈلۈمسىرىشى، ھەممىسى خۇددى راستتەكلا.

ئۇ ئالدىراپ ئۆگزىدىن چۈشتى. ئانىسىدىن پاكىز لاتا سوراپ، پەينى لاتىغا ئاۋايلاپ ئوراپ، كۆڭلىكىنىڭ مەيدە يانچۇقىغا سالدى، ئاندىن ئىتتىكلا كەپتەرخانىغا كىردى. كەپتەرخانا غۇۋا يورۇق ئىدى. كەپتەر پەيلىرى ئۇچۇپ يۈرەتتى. كەپتەرلەرنىڭ بەزىلىرى كوۋۇكىدا، بەزىلىرى قونداقتا ئىدى. ئۇنىڭ كۆزلىرى ئاۋۋال ئاق كەپتەرلەرگە چۈشتى. بىرقانچە ئاق كەپتەر ئۇنىڭغا رايىشلىق بىلەن قاراپ تۇراتتى. ئۇلار بىر - بىرىدىن ئوماق، چىرايلىق ئىدى. ئۇ كەپتەرلەرنى بىر - بىرلەپ قولىغا ئېلىپ، باش - كۆزلىرىگە سۆيۈپ ئەركىلىتىپ، ئاستا قويۇپ بەردى، ئاندىن كەپتەرلەرنى ئۇچۇرۇش ئۈچۈن يەنە ئۆگزىگە چىقىپ كەتتى.

شۇ كۈندىن باشلاپ ئۇ ھېلىقى بىر تال پەينى يېنىدىن پەقەت ئايرىمىدى. ئۇنىڭ يۈرىكى تەسۋىرلىگۈسىز بىر تەشنالىقتا يېنىشقا باشلىدى. ئۇ ھەر كۈنى بالدۇرلا ئۆگزىگە چىقىۋالاتتى، ئاي قاراڭغۇسىدىمۇ، ھاۋا تۇتۇلغان كۈنلەردىمۇ چىقاتتى. ئاشۇ چۈشىنى قايتا كۆرۈش ئۈمىدىدە بالدۇرلا كۆزىنى يۇمۇپ ياتاتتى. ئەمما، قېرىشقاندەك كۆپىنچە تاڭ ئاتقۇچە ئۇخلىيالماي تولغىنىپ چىقاتتى. ھەرقانچە قىلىپمۇ ئاشۇ چۈشىنى قايتا كۆرەلمىدى. ئەمما، ئۇ قىزنى خىيالىدا كۆرۈپ تۇرىدىغان بولدى. ئۇ ھەر كۈنى ئاخشىمى ھېلىقى بىر تال پەينى قولىغا ئېلىپ ئاۋايلاپ سۆيگىنىدە ئۇنىڭ ئەتراپىغا بىر توپ ئاق كەپتەر ئۇچۇپ كېلەتتى. قىز ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئۇنىڭغا تاتلىققىنە كۈلۈپ قاراپ تۇراتتى. ئۇلار بىر - بىرىگە تويماي قارىشاتتى. تۈن بويى مۆڭدىشىپ چىقاتتى. ئۇ قىزنى ئۆزىگە تارتىپ باغرىغا

باساتتى... ئۇنىڭ خىيالى شۇنچىلىك ئېنىق ئىدىكى، ئۇ بارا - بارا ئاشۇ قىزنى راستتىنلا رېئاللىقتا مەۋجۇتتەك ھېس قىلىپ، كەپتەر - لىرىگە تېخىمۇ ئامراق بولۇپ كەتتى. ئۇنىڭ تۇيغۇسىدا دائىم ئاشۇ بىر تال پەي، قىز ھەم ئۇنىڭ كەپتەرلىرى گىرەلىشىپ بىرلىشىپ كېتەتتى.

ئۇ كەپتەرلىرىگە سۇنىڭ سۈزۈكلىكىنى، تېرىقنىڭ پاكىز تازىلانغى - نىنى بېرەتتى. كەپتەرلىرىنى ئەركىن قويۇۋېتىشكە ئامراق ئىدى. ئەزەلدىن كەپتەرخانىنىڭ تۈگۈلۈكلىكىنى تاقىمايتتى. كەپتەرلەرنىڭ قوناقلىرىنى تازا ئېگىز ياساپ بېرەتتى. كەپتەر ئۇچۇرغاندا كەپتەرلەر - نىڭ ئېگىز ئۇچۇشىنى ئارزۇ قىلاتتى.

— ئۇچۇڭلار، بايقۇشلىرىم، تازا ئېگىز ئۇچۇڭلار! مۇشۇ ئۇچ - قانچە يىراق - يىراق جايلارغا بېرىپ، خۇشال ئويناپ، دانلاپ كېلىڭ - لار!

ئۇ ھەر قېتىم كەپتەر ئۇچۇرغاندا شۇنداق دەيتتى. گويا كەپتەر - لەر ئۇنىڭ سۆزىنى چۈشىنەلەيدىغاندەك بۇ گەپنى قايتا - قايتا ئۇنلۇك تەكرارلايتتى.

ئۇنىڭ كەپتەرلىرى بىردىنلا شىددەت بىلەن كۆپىيىشكە باشلى - دى. ئاق كەپتەرلەرمۇ جىقلاپ كەتتى. كەپتەرلەر كەپتەرخانىغا پاتماي قېلىشتى. ئۇ دەسلەپ تۆت - بەش جۈپ كەپتەرنى ئۆزىنىڭ يېقىن ئاغىنىلىرىگە بېقىشقا بەردى. كېيىن مەھەللىدىكى ھەممە ئۆيلەرگە ئىككى - ئۈچ جۈپتىن تارقىتىپ بېرىۋەتتى. ئەمدى ھەممە ئۆيلەردىن كەپتەرلەرنىڭ بۇقۇلداشلىرى ئاڭلىنىپ تۇرىدىغان بولدى. كەپتەرلەر تېخىمۇ ئەركىن بولۇپ كەتتى. ئۇلار خالىغان جايلاردا دانلىشىپ يۈرۈشەتتى. ئادەملەرنىڭ بېشىغا، مۈرىلىرىگە قونۇپ، قوللىرىدىكى نان ئۇۋاقلىرىنى بەخىرامان چوقۇلاپ يېيىشەتتى. مەھەللىدىكى ھېچ - كىم كەپتەرلەرگە چېقىلمايتتى، ھەتتا كىچىك باللارمۇ كەپتەرلەر بىلەن بىللە ئوينىشاتتى.

*　　*　　*

مەھەللىدە پاتىمخان ئىسىملىك بەكلا بەتبەشىرە سەت بىر قىز بار ئىدى. ئۇ قۇنەك باخشىنىڭ يالغۇز قىزى بولۇپ، خەقلەر ئۇنى «قۇنەك باخشىنىڭ ئالۋاستى خوتۇنىدىن تاپقان بالىسى» دېيىشەتتى. پاتىمخان مەتنىيازغا كۆيۈپ قالغانىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ چىرايىنىڭ سەتلىكىنى، مەتنىيازنىڭ ئۆزىنى ياراتمايدىغانلىقىنى بىلەتتى. ئەمما، ئۇنىڭ يۈرىكىدىكى كۆيۈك ئوتىنىڭ پەسىيىشى مۇمكىن ئەمەس ئىدى. ئۇ مەتنىيازغا ئىسسىق كۆرۈنۈش ئۈچۈن ئۆزىنى خېلى ياساپ-تۇزەپ، چىرايلىق كىيىنىپ، مەتنىيازنىڭ ئۆيى، ئېتىزلىقى، خامىنى ئەتراپىنى ئايلىنىپ يۈردى. ئەمما، مەتنىياز ئۇنىڭغا سۆز تاشلاش تۇگۇل، كۆز قىرىنىمۇ سېلىپ قويمىدى.

ئۇ ئىسسىتقۇ - سوۋۇتقۇ قىلىشنى بىلەتتى. بۇنى باخشى دادىسىدىن ئۆگىنىۋالغانىدى. ئۇ مەتنىيازغا ئاتاپ ئىسسىتقۇ قىلىشقا باشلىدى. ئۇ ئاۋۋال بىر كاللەك ناۋاتقا ئىسسىتقۇ ئوقۇدى. بۇ ناۋاتنى ھەرقانداق بىر ئەر كىشى يەپلا قالسا، گەپ يوق پاتىمخاننىڭ كەينىدىن يۈگۈرۈپ، ئايىغىغا باش قويىدۇ. ئۇ مىڭبىر ئامالالرنى قىلىپ، ھېلىقى ناۋاتنى مەتنىيازغا بەردى. ئىككى كۈن ئۆتۈپمۇ مەتنىياز ئۇنى ئىزدەپ كەلمىدى. مەتنىيازنىڭ ناۋاتنى يېگەن - يېمىگەنلىكى ئېنىق ئەمەس ئىدى. «ناۋاتنى يېمەي تاشلىۋېتىپتۇدە، ھۇ قاقۋاش» دەپ ئويلىدى ئۇ.

ئىسسىتقۇ - سوۋۇتقۇنىڭ خىلمۇخىل ئۇسۇلى بار ئىدى. ئۇ مەتنىيازغا ئوخشىتىپ بىر تۆمۈر قونچاق ياسىدى. ئاندىن ئوچاقنىڭ ئاستىنى كولاپ ئۇنى كۆمدى. ئوچاققا ھەر قېتىم ئوت قالىغاندا تۆمۈر قونچاق قىزىش بىلەن مەتنىيازنىڭ يۈرىكىمۇ قىزىپ، پىژىلداپ كۆيۈپ چىدىيالماي مېنى ئىزدەپ كېلىدۇ دەپ ئويلايتتى ئۇ. ئۇ ئوچاققا ئۇدا ئىككى كۈن توختىماي ئوت قالىدى. ئەمما، مەتنىيازنىڭ يۈرىكى قىزىش تۇگۇل، ئۇنىڭ قارىسىمۇ كۆرۈنمىدى. ئۇ جىلە

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com

بولدى. ئاچچىقلىنىپ ساراڭ بولايلا دەپ قالدى. نېمە ئىش بۇ؟ شۇنچە كارامەتلەر ئەجەب ئۇنىڭغا كار قىلمىدا؟ ئەجەبا، ئۇ ئالاھىدە ئادەممۇ؟

ئىش ئەپلەشمىگەنسېرى ئۇنىڭ مەتنىيازغا بولغان ئىشقى تېخىمۇ كۈچىيىپ كەتتى. ئۇ ئاخىر دادىسىغا يالۋۇردى. قۇنەك باخشى چاپاق بېسىپ كەتكەن كۆزىنى يۇمغىنىچە قىزىنىڭ يالۋۇرۇشىغا جىممىدە قۇلاق سالدى، ئاندىن قاراڭغۇ قازناق ئۆيگە كىرىپ كەتتى. بىر هازادىن كېيىن قازناق ئۆيدىن چىپىلداپ تەرلىگەن، هارغىن هالدا چىقىپ قىزىغا دېدى:

— بولدى قىل قىزىم، مەتنىيازغا هەرقانداق ئىسسىتقۇ - سو. ۋۇتقۇ هەم قەست كار قىلمايدۇ، ئەمدى نىيىتىڭدىن يان!

— نېمىشقا، دادا؟— ئۇ ئۆپكىدەك ئېسىلىپ يىغلايدىغاندەكلا تۇراتتى.

— نېمىشقا دەمسەن؟ مەتنىيازنىڭ مەشۇقى بار ئىكەن، گۈل يۈزلۈك پەرىزات مەشۇقى بار ئىكەن. قەلبىدە سۆيگۈ بار ئادەمگە هەرقانداق قەست كار قىلمايدۇ، بىلەمسەن؟ ئەمدى ئاۋارە بولما!

قۇنەك باخشى پېشىنى قېقىپ يەنە قازناق ئۆيگە كىرىپ كەتتى. پاتمىخان جايىدا ئۇزاققىچە ئولتۇرۇپ قالدى. ئۇنىڭ ئىچى بىر نەرسە تاتىلاۋاتقاندەك، چېقىۋاتقاندەك ئېچىشىپ كېتىۋاتاتتى. ئۇنىڭغا دادى. سىنىڭ گېپى بەك قاتتىق تەگدى. ئۇ ئەمدى مەتنىيازنى ئۇنتۇپ كەتسۇنمۇ؟ مەتنىيازنىڭ قەلبىدە باشقا بىر قىزغا سۆيگۈ بولسا، ئۇنىڭ يۈرىكىدە مەتنىيازغا كۆيۈۋاتقان ئوت سۆيگۈ - مۇهەببەت ئە. مەسمىكەن؟

پاتمىخان نەچچە كۈنگىچە گاراڭ هالەتتە يۈردى. ئۇنىڭ يۈرىكى هېلىھەم پىژىلداپ ئېچىشىپ تۇراتتى. ئۇ ئەمدىلىكتە كۆڭلىدە هەر. خىل شۇم پىلانلارنى تۈزۈپ، شۇنى ئىشقا ئاشۇرۇشنىڭ كويىغا كىر. دى. مەتنىيازنىڭ ياۋاش، مۆڭرەك بىر ئاكىسى بار ئىدى. پاتمىخان ئاۋۋال مەتنىيازنىڭ شۇ ئاكىسىنى قولغا چۈشۈرۈشنى كۆڭلىگە

پۇكتى.

پاتمىخان ئۇنى خامانلىقتا يالغۇز ئولتۇرغان يېرىدىن تاپتى.

— يالغۇز ئولتۇرۇپسەنغۇ؟ — پاتمىخان ئۇنىڭغا يېقىنلاپ كېلىپ سورىدى.

— ئۆيدىكىلەر تويغا كەتكەن. مەن خامانغا قاراۋاتىمەن، — مەتقاسىم جاۋاب بەرگەچ ئۇنىڭ بەتبەشىرە چىرايىدىن قورقۇپ سەلگىنە كەينىگە داجىدى.

— مەندىن قورقۇۋاتامسەن؟ قورقما! يالغۇز ئولتۇرۇپتىكەنسەن، سېنى يالغۇز زېرىكىپ قالدىمىكىن دەپ كەلدىم. مە، ئۈزۈم يېگەچ ئولتۇر.

پاتمىخان يانچۇقىدىن بىر ئوچۇم قۇرۇق ئۈزۈمنى ئېلىپ مەتقاسىمنىڭ ئالىقىنىغا قويۇپ بەردى، ئاندىن ئۇنىڭغا سىڭا كۆزىدە قارىغاچ نېرىراقتا ئولتۇردى. مەتقاسىم قولىدىكى ئۈزۈمگە قارىدى. ئۈزۈم بەكلا پاكىز قۇرۇتۇلغانىدى. ۋىلىلداپ پارقىراپ، ئېغىزغا سېرىق سۇ كەلتۇرەتتى. ئۇنىڭ ئۇستىگە مەتقاسىمنىڭمۇ سەل قورسىقى ئېچىپ ھەم زېرىكىپ ئولتۇراتتى. شۇڭا، ئارتۇقچە ئويلانمايلا ئۈزۈمنى يېيىشكە باشلىدى. پاتمىخان مەتقاسىمنىڭ ئۈزۈمنى يېگىنىنى كۆرۈپ ئىچىدە كۆلۈپ قويدى ۋە كاسىسىنى تولغىغىنىچە مەتقاسىمنىڭ خامىنىدىن يىراقلاشتى. ئەتىسىلا پۈتۈن مەھەللىگە «مەتقاسىم پاتمىخان چاپاققا كۆيۈپ قاپتۇ» دېگەن گەپ تارقىلىپ كەتتى. دېمىسىمۇ، مەتقاسىم پاتمىخاننىڭ ئۆيىنىڭ ئەتراپىنى ئەگىپ، پاتمىخاننى بىردەم كۆرمىسە چىدىيالمايدىغان بولۇپ قالغانىدى.

— مېنى نىكاھ ئوقۇتۇپ ئەمرىڭگە ئال! — دېدى پاتمىخان.

— ماقۇل، — مەتقاسىم ئۇنىڭ ھەرقانداق شەرتىنى شەكسىز ئورۇندىغۇدەك ھالغا يەتكەنىدى.

ئۇ ئاتا - ئانىسىغا پاتمىخاننى نىكاھىغا ئالىدىغانلىقىنى ئېيتتۇدى، ئۇلار پەقەتلا قوشۇلمىدى:

— جىن - ئالۋاستىلار بىلەن ئەسرالىشىدىغان ئۇ پاخمۋاش

چاپاقـقا بىزنىڭ ئۆيدىن ئورۇن يوق، — دەپ گەپنى كېسىۋەتتى ئۇلار.

ھەپتە ئىچىدىلا مەتقاسىم ئورۇقلاپ، چىرايى سامانـدەك سارغى-يىپ، قورايدەكلا بولۇپ قالدى. ئۇنىڭ ئاتا - ئانىسىنىڭ ئىسسىتقۇنى ياندۇرۇش ئۈچۈن قىلمىغان ئامالى قالمىدى. مەتقاسىم يەنىلا كۆيۈك ئوتىدا پۇچىلانماقتا ئىدى. ئۇنىڭ كۆن بويى مەيدىسىنى نەم يەرگە يېقىپ، ئاھ ئۇرۇپ ياتقىنى ياتقاندى.

ئامال بولمىدى. ئاخىر پاتمىخاننى مەتقاسىمغا نىكاھلاپ ئۆيگە ئەكىرىشتى. پاتمىخانىنىڭ كۆتكىنىمۇ شۇ ئىدى. ئۇ بۇ ئۆيدە ئۆزى كۆيۈپ يۈرگەن مەتنىيازنى كۈندە دېگۈدەك كۆرەلەيتتى. ئۇنىڭ ئۈ-چۈن ئەڭ مۇھىمى، مەتنىيازنىڭ مەشۇقىنىڭ كىملىكىنى بىلىش ئىدى. ئۇ ئۇزاققىچە تىمىسقىلاپ، مەتنىيازنى پايلاپ يۈرگەن بولسى-مۇ، ھېچ نەرسىنى بىلەلمىدى.

بىر كۈنى پاتمىخان مەتنىيازنىڭ بىر تال كەپتەر پېيىنى ئاۋايلاپ سىيلاپ، مېھرى بىلەن قاراپ ئولتۇرغىنىنى تاسادىپىي كۆرۈپ قال-دى. كېيىنچە ئۇ بۇنداق ھالەتنى بىرقانچە قېتىم كۆرگەندىن باشقا، مەتنىيازنىڭ پەينى بەكلا ئەتىۋارلاپ يىپەك قولياغلىقىغا ئوراۋاتقانلى-قىنىمۇ كۆرۈپ، ئاشۇ كەپتەر پېيىنىڭ مەتنىياز ئۈچۈن بەكلا مۇھىم ئىكەنلىكىنى بىلدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ پىكىر - خىيالى ئاشۇ پەينى قولغا چۈشۈرۈشتىلا قالدى. پەينى قولغا چۈشۈرسىلا ئۇنىڭ ئىشلىرى ئوڭغا تارتىشى مۇمكىن ئىدى.

پاتمىخان سەۋرچانلىق بىلەن پەيت كۈتتى. بىر كۈنى مەتنىياز-نىڭ خىيالىي تۇرغان ۋاقتىدىن پايدىلىنىپ ئاستا ئۇنىڭ يېنىغا كەل-دى:

— ئىنىم، كۆڭلىكىڭىزنى سېلىپ بېرىڭە، مەن يۇيۇۋېتەي، — دېدى ئۇ يۇمشاق ئاۋازدا.

مەتنىيازنىڭ كۆڭلىكى سەل كىرلىشىپ قالغانىدى. شۇڭا، ئۇ كۆڭلەكنىڭ سول تەرەپ مەيدە يانچۇقىدىكى يىپەك ياغلىقتا ئوراقلىق ھېلىقى پەينى ئېلىۋېلىشنى ئۇنتۇپ، كۆڭلەكنى ئىتتىكلا سېلىپ

پاتىمىخانىغا بەردى. پاتىمىخان پەيىنىڭ بۇنداق ئاسان قولغا چۈشىدىغانلىقىنى ئويلاپمۇ باقمىغانىدى. ئۇ ھاپىلا - شاپىلا باغقا كىردى ۋە يانچۇقىدا ساقلاپ يۈرگەن سەرەڭگىنى ئېلىپ پەيگە ئوت ياقتى. شۇ دەقىقىدە مەتنىيازنىڭ يۈرىكى چىمىلدە قىلىپ ئاغرىپ كەتتى. كۆكلىكىنىڭ مەيدە يانچۇقىدا ئۇنتۇلۇپ قالغان پەي دەرھال ئېسىگە كەلدى. ئەمما، ئۇ كېچىككەنىدى. پەي كۆيۈپ كۈلگە ئايلىنىۋاتاتتى.

تۇيۇقسىز كەپتەرخانىغا ئوت كەتتى. ئۇ كەپتەرخانىغا قاراپ يۈگۈردى. كەپتەرخانىنىڭ ئىشىكىنى زەرب بىلەن تېپىپ ئېچىۋەتتى. ئەمما، گۈرۈلدەپ كۆيۈۋاتقان ئوت ئارىسىدىن ئىچكىرىگە كىرىش مۇمكىن ئەمەس ئىدى. كەپتەرلەر تۈگۈلۈكتىن پالاقلىغانچە قېچىپ چىقىۋاتاتتى. بەزىلىرى قاپقارا ئىسلاشقان، بەزىلىرىنىڭ پەيلىرى كۆيگەنىدى. ئۇلار جان - جەھلى بىلەن ئۇچۇپ، تەرەپ - تەرەپكە، يىراقلارغا كېتىشتى.

كەپتەرخانا كۆيۈپ كەتتى. قوشنا - قولۇملار ھە - ھۇ دېيىشىپ ئوتنى ئۆچۈرۈشمىگەن بولسا، ئۇنىڭ ئۆيلىرىمۇ كۆيۈپ تۈگەيتتى. ئۇنىڭ ئامراق كەپتەرلىرى ئۇچۇپ كېتىشتى. كەپتەرخانا ئورنىدا پەقەت كۆيۈپ كەتكەن كەپتەر ئۆلۈكلىرى بىلەن كەپتەر پەيلىرى قالدى.

ئۇ ئەس - ھوشىدىن ئايرىلغاندەك جىملا قاراپ تۇراتتى. بۇ ئىشلار بىر دەھشەتلىك چۈشكە ئوخشايتتى. ئۇ بۇلارنىڭ راستتىنلا بىر چۈش بولۇپ قېلىشىنى بەكلا ئارزۇ قىلاتتى. ئۇ بىردىنلا ھۆڭگەرەك ئېتىپ يىغلاپ كەتتى. بۇ ئۇنىڭ ئەر بولۇپ يېتىلگەندىن بۇيانقى تۇنجى قېتىم يىغلىشى ئىدى. ئۇ تا بۇ كەمگىچە بۇنچىلىك ئۈمىدسىزلىنىپ باقمىغانىدى.

— ئاھ، كەپتەرلىرىم، مېنى كەچۈرۈڭلار! سىلەردىن ياخشى خەۋەر ئالالمىدىم، كەپتەرخانىغا ئوت كەتتى. راستتىنلا تۇيۇقسىز بولدى. سەۋەبىنى مەنمۇ بىلەلمىدىم. گاڭگىراپ قالدىم. مېنى ئەپۇ قىلىڭلار! مېنى تاشلاپ كەتمەڭلار! مەن سىلەردىن ئايرىلالمايمەن…

گويا كەپتەرلەر ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىيالايدىغاندەك، چۈشىنەلەيدىغاندەك، ئۇ يىغلاپ تۇرۇپ تازا ۋارقىراپ، ئۇنلۇك سۆزلىدى. سۆزلەپ ـ سۆزلەپ يىغانى سەل بېسىققاندا، ئاندىن بېشىنى تىزىغا قويۇپ جىممىدە ئولتۇرۇپ قالدى.

تۇيۇقسىز كەپتەرنىڭ قانات قاققان ئاۋازى ئاڭلاندى. ئۇ ئىتتىكلا بېشىنى كۆتۈردى. ئۇنىڭ بېشى ئۈستىدىلا بىر كەپتەر — پەيلىرى ئىسلىشىپ قارىيىپ كەتكەن بىر ئاق كەپتەر قانات قاقىقىنچە تۇراتتى.

چىغىر يول

قىز ھەر كۈنى مۇشۇ كىچىككىنە چىغىر يول بىلەن مەكتەپكە
بېرىپ، يەنە شۇ چىغىر يولنى بويلاپ ئۆيىگە قايتىپ كېلەتتى. بۇ
چىغىر يولنىڭ ئىككى قاسنىقىنى بۈككىدە دەرەخلەر ئوراپ تۇراتتى.
ئەتىگەنلىك قۇياش نۇرى دەرەخ يوپۇرماقلىرى ئارىسىدىن قىزنىڭ
ئوماق چېھرىگە، كىچىككىنە سېكىلەكلىرىگە چۈشەتتى. قىزنىڭ ئا-
يىغىدىن كۆتۈرۈلگەن توپا ئاق ماناندەك بىر ھازاغىچە لەيلەپ، ئاندىن
ئاستا - ئاستا غايىب بولاتتى.

مومىسى ھەر كۈنى ئەتىگىنى ئىشىك ئالدىدا ئۇنى ئۇزاتقاندا
ئۇنىڭ پېشانىسىگە سۆيۈشنى ئۇنتۇمايتتى. مومايىنىڭ لېۋىنىڭ نەم-
خۇش ھىدى ئۇنى راھەتلەندۈرەتتى. كەچ كىرىپ مەكتەپتىن يانغان
چاغدا مومىسى يا كۆكتات ئاقلاۋاتقان، يا تەمەچ تېرىۋاتقان ھالەتتە
ئۇنى ساقلاپ تۇراتتى.

ئىشىك ئالدىدا بىر تۈپ ياڭاق دەرىخى بار ئىدى. ياز كۈنلىرى
مومىسى ئۇنى ھەمىشە ئاشۇ ياڭاقنىڭ سايىسىدە ئۇخلىتىپ قوياتتى.
ئۇمۇ كۆپىنچە شۇ دەرەخنىڭ ئاستىدا ئويناشقا ئامراق ئىدى. مومىسى
بەزىدە ئۇنىڭ خۇددى چوڭ ئادەملەردەك ئېگىزكىنى يۆلەپ، كىمنىدۇر
كۈتكەندەك يولدىن كۆز ئۈزمەي قاراپ ئولتۇرغانلىقىنى كۆرۈپ قالات-
تى. بۇنداق چاغلاردا ئۇ شۇ ئولتۇرغانچە كەچ كىرگەنىنىمۇ تۇيماي
قالاتتى.

مومىسى ھەر پەيشەنبە كۈنى ئۇنى ئەگەشتۈرۈپ قەبرە يوقلىغىلى
باراتتى. قەبرىستانلىق مەھەللىنىڭ يۇقىرى قىسمىدىكى دۆڭلۈكتە

此为试读,需要完整PDF请访问： www.ertongbook.com